

Recension

Howse, P. E. & Clement, J.-L. (eds) 1981. *Bio-systematics of social insects*. The systematics association special volume no. 19. Academic Press (London). £28.20.

Det hölls ett symposium om systematik och evolution hos sociala insekter vintern 1981 i Paris och de föredrag som presenterades där utgör innehållet i denna bok.

Sociala insekters systematik är svår, särskilt på artplanet, vilket lett till att man provat många olika metoder för att lösa de systematiska problemen. Detta kommer tydligt till uttryck i de 26 artiklarna (föredragen). Alla större grupper av sociala insekter finns representerade i boken, men det är en stark övervikt för myror och termiter. Detta är dock oväsentligt, eftersom det i första hand gäller metoder och principer och exempelvis en getingintresserad kan ha stort utbyte av att läsa boken, trots att endast en artikel behandlar hans grupp.

Genetisk variation samt genetiska likheter och skillnader visade genom enzynelektrofores belyses i fyra artiklar. Bl a demonstreras släktskapsförhållandena mellan de normalt sociala getingarna och humlorna och deras socialparasitiska släktingar. Sådan socialparasitism är fö vanlig bland myror, där oftast parasit och värd är mycket lika varandra, så lika i vissa fall att man trott det röra sig om inomartsvariation. De små drottningarna som man ibland hittar hos ettermyran *Myrmica rubra* har i alla tider uppfattats som en inomartsvariant. Enzynelektrofores har dock kunnat visa att dessa dvärgdrottningar är en egen art, som lever hos *M. rubra*, vilket beskrivs i en artikel. Feromonforskning förknippar man gärna med sociala insekter, kanske därför

att mycket av denna forskning i Sverige utförts på humlor, myror etc. Målet har här oftast i första hand inte varit systematiskt utan snarare etologiskt-ekologiskt eller kemiskt, men resultaten kan många gånger belysa systematiska problem. I fyra artiklar visas exempel på vad doftsubstanser kan säga om artskillnader och släktskapsförhållanden.

En av de systematiskt svåraste grupperna är stackmyror (*Formica*). Det är lätt att tappa tron på existensen av arter, när man försöker tränga in i detta släkte. Varför det är så besvärligt och hur man borde gå tillväga för att angripa problemen diskuteras i en artikel och i en annan visas hur samhällsstrukturen (som kan variera inom arten) och en del yttre faktorer påverkar individernas morfologi, vilket bereder systematikerna sådant huvudbry.

Ska man med framgång utreda stackmyrors och andra svåra gruppers systematik måste man arbeta med många karaktärer och i dessa karaktärers variation skilja ut skillnader mellan arter från den betydande inomartsvariationen. För detta krävs numeriska eller multivariabla metoder. En översikt över dessa metoder lämnas i en artikel och i en annan visas hur man med sådana metoder kan beräkna inomartsvariationen på olika nivåer hos en ettermyra.

Härmed är inte alla artiklar nämnda, men jag hoppas att jag har kunnat visa att det mesta som står i denna bok är så intressant att det måste läsas, i synnerhet av dem som intresserar sig för sociala insekter. Att artiklarna är skrivna av kompetent folk och att de är på engelska är kanske bäst att tillägga.

Per Douwes